

**YANGI O‘ZBEKISTON FUQAROLARIDA HUQUQIY ONG VA
HUQUQIY MADANIYAT TUSHUNCHASI**

*Buxoro davlat pedagogika instituti
Ijtimoiy fanlar kafedrasi o‘qituvchisi
Jumakulov Najmiddin Ibroimovich
Buxoro davlat universiteti magistranti
Ibroimov Ruslan Najmiddin o‘g‘li*

Annotatsiya: Mazkur maqolada huquqiy ong va madaniyatning jamiyat taraqqiyotidagi roli, talabalar huquqiy madaniyatini rivojlantirishda ta‘lim-tarbiya tizimining asosiy vazifalari yoritilgan. Shu bilan birga talabalar huquqiy madaniyatini rivojlantirishga doir amaliy taklif va tavsiyalar berilgan.

Kalit so‘lar: Huquqiy ong, demokratiya, Ozbekiston, qonun, huquqiy davlat, huquqiy madaniyat, jamiyat, fuqaro, konstitutsiya, islohot, huquqiy ta‘lim.

Ma'lumki, har qanday davlatning taraqqiyoti va kelajak qiyofasi yoshlarning bilim va intellektual salohiyati, jismonan va ma'nan barkamolligiga bog'liq.

Demokratik huquqiy davlat, erkin fuqrolik jamiyatini rivojlantirish, hamda yangi Ozbekistonni rivojlangan davlatlar qatoridan munosib o'rin egallashiga erishish kabi buyuk maqsadlar oldida yoshlarning huquqiy savodxonligi va huquqiy madaniyatini rivojlantirish eng ustuvor vazifalardan biridir. Yuksak huquqiy madaniyat - jamiyat taraqqiyotining asosi ekan, demak, ta'lim-tarbiyani modernizatsiyalash, jahon andozalari darajasida tashkil qilishda huquqiy tarbiya ham alohida ahamiyat kasb etadi. Yoshlar huquqiy madaniyatini yuksaltirish eng avvalo ularda qonunlarga hurmatni shakllantirish, oz huquq va burchlarini to liq anglab yetish va rioya etish, befarqlikka yo'l qo'ymaslik, jinoyatchilkning oldini olish kabi bir qator muammolarning amaliy yechimi bolib xizmat qiladi. Huquqiy savodxonlik fazilati shaxs - jamiyat -davlat munosabatlariga muhim ta'sir ko'rsatadi, hayotda mehnat faoliyatida yoki boshqa bir sohada yuzaga keladigan muammolarni adolatli va xolis hal qilish imkonini beradi.

Shiddatli islohotlar jarayonida jamiyatda huquqiy madaniyatni shakllantirish, har bir inson, u rahbar yoki oddiy kishi bo'ladimi, Konstitutsiya va qonunlarni, boshqalarning huquq va erkinliklari, sha'ni va qadr-qimmatini hurmat qilishi kundalik qoida va odatga aylanishiga erishish muhim sanaladi. Negaki, qonunlar ishlagandagina, ular yaxshi samara beradi. Qonunlar esa ularga rioya etilsa, rioya etilishi talab qilinsagina ishlaydi. Buning uchun hamma huquqshunos bo'lishi shart emas. Bugun jamiyatimizda har bir fuqaro, avvalo, o'z sohasidagi qonunlarga rioya etsin, qonunni chetlab o'tish degan fikrni xayolidan umuman chiqarib tashlasin, degan

g'oya ilgari surilayapti. Negaki, davr har bir fuqaro faqat javobgarlikdan qo'rqib emas, balki ta'qiqlangan yo'ldan yurish yomonligini tushunib, o'sha yo'ldan yurmasligini, qoidalar ularning foydasiga ishlashini anglab, ularni hurmat qilish talabini qo'ymoqda. Qonunlarni hurmat qilish bu huquqiy madaniyatdir. Aksincha jamiyatda qabul qilingan huquqiy me'yorlarni mensimaslik, ularga amal qilmaslikka undaydigan holat - kishida huquqiy nigilistik xulq-atvor shakllanganligidan darak beradi. Aynan huquqiy madaniyatli fuqarolar - islohotlarning oddiy kuzatuvchisi emas, balki bevosita hayotga tatbiq etuvchisi, ijrochisi, kerak bo'lsa, tashabbuskori bo'lishi shart. Bu borada boshqacha yo'l yo'q va bo'lishi ham mumkin emas. Har bir fuqaro qonunlar kelajagi uchun foydali ekanini anglasagina, jamiyat madaniy rivojlanish pillapoyalaridan ko'tarilaveradi. Hozirgi kunda mamlakatimizda fuqarolarning huquqiy ongi va madaniyatini yuksaltirishga katta e'tibor qaratilayotganligining sabablaridan biri ham shudir. Pedagogik ta'lim muassasalarida yuridik ta'lim faqatgina Oliy ta'limning Huquq ta'limi yonalishi talabalarini uchun qoldirilgandi. Bu esa boshqa mutaxassis kadrlarning jamiyatda amalda bo'lgan va yangi qabul qilinayotgan normativ-hujjatlar bilan qiziqishining susayishiga olib kelgandi. Bunday vaziyatda barcha soha pedagoglaridan oz predmetiga aloqador holda masalaga kreativ yondoshishni, o'ganilayotgan barcha mavzu obyektlarining huquqiy asosini ham o'rganib borish talab qilinishi lozim. Mamlakatimiz iqtisodiy hayotida ham yuksak malakali yuristlarga talab ortib bordi. Shuni inobatga olgan holda va iqtisodiy hayotning turli bo'g'inlarini o'rta va oliy ma'lumotli yurist kadrlar bilan ta'minlash maqsadida mavjud huquqshunoslik kollejlari texnikumlarga aylantirildi, huquqiy ta'lim jarayoniga yanada alohida e'tibor qaratilmoqda.

Yuridik ma'lumotli kadrlarning barcha tarmoq tizimlarida ta'minlanishi mamlakatimizning bugungi islohotlari tez orada oz samarasini berishiga, aholi qatlamlarining roziliklari barobarida xalqimiz farovon turmush darajasining ortishiga xizmat qiladi. "O'z burchini bajarishdan mamnun odamgina erkin yashaydi", -degan edi Sitseron. Burch bilan huquq bir-biriga chambarchas bog'liq bo'lib, ularni ayro tasavvur etish qiyin. Chunki huquqini yaxshi bilgan odam burchini ham ado eta oladi. Shu orqali hayotda o'z o'rnini topadi, jamiyat uchun xizmat qiladi. Huquqiy madaniyat rivoji har qanday muammo yechimining asosiy mezonidir. Jamiyatda huquqiy ong, huquqiy madaniyatni yuksaltirish va qonuniylikni mustahkamlashga yo'naltirilgan targ'ibotga alohida e'tibor qaratilayotganining asosiy sababi ham shunda.

Talabalarda ularning huquqiy tarbiyasiga salbiy ta'sir ko'rsatuvchi omillarga nisbatan huquqiy immunitetni shakllantirish, har bir shaxsda qonunlarga va odob-axloq qoidalariga hurmat, milliy qadriyatlarga sadoqat, huquqbuzarliklarga nisbatan murosasizlik hissini uyg'otish bugungi kunda ayniqsa dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Barchamiz, ta'lim muassasalarida, huquqiy ta'lim-tarbiya hamda targ'ibot ishlarida mas'ul xodim va mutaxassislar oz vazifalarini to'liq va kreativ yondoshgan holda

bajarishlarini zamirida islohotlarimiz samarasi turganini his qilmog'imiz lozim. Shu bilan birga talabalar huquqiy madaniyatini yuksaltirishda ta'lim muassasalari bilan fuqarolik jamiyati institutlari, huquqni muhofaza qiluvchi organlar va ommaviy axborot vositalarining samarali ijtimoiy hamkorlik mexanizmini yo'lga qo'yish maqsadga muvofiqdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Amirov Z. "Huquqiy xabardorlikni oshirish huquqiy ong va madaniyatni yuksaltirish vositasi sifatida" // Jamiyat va boshqaruv -2015. №3
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoevning Birlashgan Millatlar Tashkiloti Bosh Assambleyasining 75-sessiyasidagi nutqi 23.09.2020
3. Jamiyatda huquqiy madaniyatni yuksaltirish bo'yicha tadbirlarni monitoring qilish va baholash to'g'risida Nizom. 2019-yil 20-aprel.
(<https://lex.uz/ru/docs/4300837>)
4. Utamuradov, A., Khojiev, T., Isanova, G., & Khaytmetov, R. (2020). The Prospects of a New Template of the Modernization Uzbekistan. Jour of of Adv Research in Dynamical & Control Systems, 2(12), 2670-2676.